

Stichting Haags Orgel Kontakt
Secretariaat interne zaken

Artistiek jaarverslag 2004

Dit jaarverslag bestrijkt twee seizoenen: het tweede deel van het seizoen 2003-2004 en het eerste deel van het seizoen 2004-2005. In het verslagjaar werden 12 concerten georganiseerd verspreid over vier binnenstadskerken. Daarnaast vonden pauzeconcerten plaats in de Lutherse kerk, de Kloosterkerk en de Gotische zaal en een drietal gezamenlijke HOK-festiviteiten. Ten eerste was dat de Hofstedelijke orgeltocht op zaterdag 22 mei 2004. Ter gelegenheid van het (30-)jarig bestaan pakte het HOK uit met een orgeltocht rond het thema 'improviseren' in Haagse binnenstadskerken met concerten, openbare lessen en de mogelijkheid voor het publiek zelf te spelen, met als hoogtepunt om 16.00 uur in de Lutherse Kerk de presentatie van een nieuwe CD ('Haagse Orgelmis') waarop de HOK-organisten Aart Bergwerff, Ton van Eck, Jan Hage, Gert Oost en Ben van Oosten improviseren op de orgels van de Grote Kerk en de Lutherse Kerk. Ten tweede betrof dit de orgelestafette op Monumentendag, waar ook binnenstadskerken buiten het HOK-samenwerkingsverband bij worden betrokken (dit jaar de Duitse en Waalse kerk). Tenslotte was er het Sinterklaasconcert voor jong en oud, dit jaar in de Lutherse Kerk.

Ook in 2004 boden de participerende organisaties hun publiek weer een breed en gevarieerd pallet aan muzikaal genot. In de **St. Jaobuskerk** konden wegens de kerkrestauratie helaas geen concerten plaatsvinden.

In bijlage zijn de volledige artistieke jaarverslagen van de betrokken participanten opgenomen.

Artistiek jaarverslag 2004 Grote Kerk Den Haag

Inleiding

Sinds 1992 organiseert de Stichting Orgelconcerten Grote Kerk Den Haag jaarlijks twee internationale "Haagse Orgelweken" in de Grote Kerk. In de afgelopen dertien jaar heeft tijdens dit zomerorgelfestival een keur van internationale meesterorganisten op het schitterende Metzler-orgel in deze kerk geconcentreerd.

Wij zijn er trots op dat onze jarenlange inspanningen ertoe hebben geleid dat de orgelconcertserie in de Haagse centrumkerk inmiddels is uitgegroeid tot een van de meest succesvolle in Nederland, waarvoor zelfs internationale belangstelling bestaat.

Wij stellen tevens met voldoening vast dat wij met onze kwalitatief hoogstaande en veelzijdige orgelconcerten een belangrijke bijdrage leveren aan het muziekaanbod van onze stad.

Bovendien vormen deze concerten een waardevolle culturele bijdrage binnen de exploitatie van de Grote Kerk en wordt het prachtige instrument - door kenners unaniem beschouwd als een van de beste moderne orgels van ons land - nog ten volle benut. Dit orgel heeft immers bij de oprichting van de Stichting Grote Kerk, die het monumentale gebouw sinds 1982 beheert, zijn kerkelijke functie verloren.

De Stichting Orgelconcerten Grote Kerk Den Haag streeft zowel in de keuze van de solisten als in de samenstelling van de programma's naar een grote verscheidenheid.

Wij zijn erin geslaagd in 2004 opnieuw twee interessante en veelzijdige "Haagse Orgelweken" aan te bieden. In de serie van in totaal zes concerten was het Metzler-orgel in vele facetten te beluisteren. Bepaalde organisten uit binnen- en buitenland lieten het instrument klinken in een breed repertoire uit diverse landen en stijlen.

Dit jaar stonden twee concerten in het teken van zelden uitgevoerde Oost-Europese orgelmuziek en in het bijzonder van de vooraanstaande Tsjechische componist Petr Eben, die in januari 2004 zijn 75^e verjaardag vierde en een belangrijke bijdrage aan het hedendaagse orgelrepertoire heeft geleverd.

Bovendien werd in deze serie opnieuw een plaats ingeruimd voor de kunst van de improvisatie.

Eerste Orgelweek 29 juni – 3 juli 2004

De eerste orgelweek werd geopend op dinsdag 29 juni door de Nederlandse organist Bas de Vroome (organist van de Oude en Nieuwe Kerk te Delft). Zijn met zorg samengestelde en vakkundig uitgevoerde programma bood een interessante confrontatie van barokke meesterwerken (Buxtehude, Bach) met 20e eeuwse composities, deels van eigen bodem (Duruflé, Manneke, De Jong).

Het tweede concert werd op vrijdag 2 juli gegeven door de vaste organist van de Grote Kerk, Ben van Oosten. De eerste helft van het programma bevatte Duitse werken, terwijl de tweede helft aan werken van Franse 19e en 20e eeuwse componisten was gewijd.

De eerste orgelweek werd op zaterdag 3 juli afgesloten met een concert door de Duitse organist Johannes Geffert, die als een van de meest gerenommeerde vertolkers van de orgelwerken van Petr Eben een integrale uitvoering gaf van diens orgelcyclus "Faust".

Het werd een onvergetelijke avond die op het talrijke publiek een grote indruk maakte.

Tweede Orgelweek 24 - 28 augustus 2004

De tweede orgelweek werd geopend op dinsdag 24 augustus door de organist Theo Jellema uit Franeker. Zijn programma bestond grotendeels uit orgelwerken van Bach, die op het Metzler-orgel een prachtige vertolking kregen. Interessant was de combinatie van deze werken met het onbekende 20e eeuwse "Prélude et fugue sur B.A.C.H." van Camil van Hulse (1897-1988), een van oorsprong Belgisch componist, maar later in de Verenigde Staten werkzaam.

Het programma van het tweede concert, op donderdag 26 augustus door Ben van Oosten, was geheel gewijd aan Oost-Europese orgelwerken. Dit niet alledaagse programma werd door een talrijk publiek met groot enthousiasme ontvangen.

De tweede orgelweek werd op zaterdag 28 augustus afgesloten met een improvisatieconcert door de Duitse organist Wolfgang Seifen. Hij heeft de talrijke toehoorders op zeer overtuigende wijze laten horen waarom hij geldt als een van de grote meesters op het gebied van de improvisatiekunst. De thema's voor deze improvisaties waren door het publiek ingediend. Wolfgang Seifen nam in zijn improvisaties klassieke vormen en diverse stijlen als uitgangspunt. Deze werden zó gedegen en fantasievol uitgewerkt, dat men dacht naar een gecomponeerd stuk te luisteren. Een magistrale afsluiting van twee succesvolle "Haagse Orgelweken".

Naast de artistieke kwaliteit van onze concerten speelt voor onze stichting ook een goede presentatie en een sfeervolle ambiance van de concerten een belangrijke rol. Daartoe wordt bijgedragen door de historische entourage van de "Oude Jacob", de speciale verlichting (met name op het orgelfront), het goed verzorgde drukwerk, een toelichting op de programma's, een videopresentatie op beeldscherm, waardoor men de organist in actie kan zien en deze niet voor het publiek "anoniem" blijft, en de gelegenheid tot koffiedrinken en ontmoeting met de solist.

Al deze factoren blijken door het publiek te worden gewaardeerd, gezien de meer dan gemiddelde bezoekersaantallen en de vele enthousiaste reacties die wij ontvangen.

Evaluatie

Dit was de laatste editie van de "Haagse Orgelweken", zoals deze sinds 1992 jaarlijks volgens een vaste formule begin juli en eind augustus in de Grote Kerk hebben plaatsgehad.

Met ingang van volgend jaar (seizoen 2005) heeft onze stichting in overleg met de Stichting Grote Kerk besloten voor onze concerten een nieuwe opzet te kiezen en de formule van de "Haagse Orgelweken" te beëindigen.

Aanleiding hiervoor is het beleid van de Stichting Grote Kerk, dat er op gericht is om in de toekomst gedurende de zomermaanden grootschalige en langlopende tentoonstellingen in de Grote Kerk te organiseren. De organisatie van de "Haagse Orgelweken" in diezelfde periode is, vooral om logistieke redenen, niet wenselijk.

Derhalve heeft onze stichting, in samenwerking met de Stichting Grote Kerk, voor de toekomst een nieuw structuurplan ontworpen, dat de organisatie van een "Internationaal Orgelfestival Grote Kerk Den Haag" omvat.

Deze opzet onderscheidt zich van de oude formule doordat dit nieuwe festival zal zijn geconcentreerd op slechts een week (eind augustus/begin september). In deze week zullen door ons vijf concerten worden georganiseerd, te geven door binnen- en buitenlandse toporganisten.

Met dit nieuwe orgelfestival zal voortaan het zomerseizoen in de Grote Kerk muzikaal worden afgesloten. Als bijzonderheid kan worden vermeld dat naast het grote Metzler-orgel eveneens het dan gerestaureerde 18^e eeuwse Müller-kabinetorgel in de programmering zal worden opgenomen.

Dit bijzonder fraaie historische kabinetorgel van de beroemde orgelmaker Christian Müller stond jarenlang opgesteld in de belendende Assendelftkapel van de Grote Kerk, maar zal na de voltooiing van de restauratie in herstelde luister in het hoogkoor van de kerk worden geplaatst. De klankkwaliteit van het kabinetorgel en de sfeervolle ambiance van de locatie vormen voor ons nieuwe festival een toegevoegde waarde.

Ben van Oosten

Voorzitter Stichting Orgelconcerten Grote Kerk Den Haag
Organist Grote Kerk

Artistiek jaarverslag 2004 Lutherse Kerk Den Haag

Inleiding

Dit artistiek jaarverslag van het Orgelcomité van de Lutherse Kerk te Den Haag een indruk van de programmering van de verschillende concerten in het jaar 2004, en is een evaluatie van de georganiseerde concerten.

In 2004 vonden de volgende activiteiten plaats:

- Een serie van zeven lunchpauzeconcerten op zeven achtereenvolgende zaterdagen in juli en augustus 2004.
- Een concert door Aart Bergwerff, op vrijdag 29 oktober 2004, in het kader van de Lutherse Hervormingsdag.

Los van de “eigen” programmering heeft de Lutherse kerk in 2004 voorts geparticipeerd in de *Hofstedelijke orgeltocht*, op zaterdag 22 mei 2004, waarbij het slotconcert door Aart Bergwerff werd verzorgd en in het Sinterklaasconcert voor jong en oud, op zaterdag 27 november 2004, dit jaar opnieuw in de “eigen” Lutherse kerk, met medewerking van Astrid in 't Veld, accordeon en dansers van de tangoschool El Gancho.

Programmering

De programmering van de afzonderlijke concerten was als volgt:

- De *Hofstedelijke Orgeltocht* stond in het kader van het 30-jarig bestaan van het Haags Orgel Kontakt, en droeg als thema ‘improviseren’. In de Haagse binnenstadskerken vonden concerten en openbare lessen plaats, met als hoogtepunt het slotconcert in de Lutherse kerk, met de presentatie van de nieuwe CD “Haagse Orgelmis”. Het slotconcert werd gegeven door Aart Bergwerff, vaste bespeler van het Bätz-orgel in de Lutherse kerk, met een drie grote werken in C-dur: Toccata in C BWV 566, en Triosonate in C, BWV 529 van Johann Sebastian Bach, en voorts de zelden gespeelde Toccata in C van de Oostenrijkse componist Franz Schmidt. Aansluitend werd de CD “Haagse Orgelmis” gepresenteerd, en improviseerden de vijf Haagse collega's in estafettevorm.
- Voor de zeven lunchpauzeconcerten in juli en augustus werden zeven nationale en internationale organisten uitgenodigd, die elk vrij waren in hun programmering. Dit leverde een zevental totaal verschillende concerten op, waarbij de kwaliteiten van het instrument steeds op andere wijze en met een ander repertoire werden belicht. De volgende organisten namen deel aan de serie lunchpauzeconcerten:
 - Zaterdag 10 juli Marieke Stoel (Den Haag)
 - Zaterdag 17 juli Aarnoud de Groen (Den Haag)
 - Zaterdag 24 juli Aart Bergwerff (Den Haag)
 - Zaterdag 31 juli Yongin Yu (Delft)
 - Zaterdag 7 augustus Gail Archer (New York)
 - Zaterdag 14 augustus Ben van Nespen (Leuven)
 - Zaterdag 21 augustus Wim Loef (Den Haag)

De keuze van een vrije programmering voor de serie lunchpauzeconcerten had tot gevolg dat veel diverse literatuurstijlen aan bod kwamen: Engelse en Nederlandse Renaissance, Italiaanse Barok, Duitse Barok, Duitse Romantiek, Franse romantiek, avant-garde muziek, en, als rode draad, werken van Johann Sebastian Bach.

- De programmering van het concert op vrijdag 29 oktober stond in het teken van Hervormingsdag, de Lutherse feestdag van 31 oktober. Met als rode draad het Lutherlied “Ein feste Burg ist unser Gott” speelde huisorganist Aart Bergwerff onder meer werken van Johann Sebastian Bach, Samuel de Lange, Max Reger en Jan Zwart.

Evaluatie

Ook dit jaar mocht het Orgelcomité weer veel bezoekers verwelkomen op de diverse concerten.

Het concert in het kader van de *Hofstedelijke orgeltocht* door Aart Bergwerff op 22 mei was het best bezocht, hetgeen in de lijn der verwachting lag.

De publieke belangstelling voor de serie lunchpauzeconcerten op zaterdagmiddag was opnieuw groot: de ingezette lijn van het vorig jaar kon worden vastgehouden, het gemiddelde aantal bezoekers per concert lag op 70 bezoekers.

Het succes van deze serie is opnieuw toe te schrijven aan de kosteloze toegankelijkheid van de concerten, voorts aan de bereikbaarheid op de zaterdagmiddag, en het daarbij afwezige gevoel van onveiligheid in de Haagse binnenstad.

Het jaar 2004 was in de programmering een jaar met een goede balans tussen traditionele elementen en vernieuwende zaken.

Door de gekozen programmering werd opnieuw de veelzijdigheid van het Bätz-orgel onderstreept, dat telkens op een andere en persoonlijke manier werd bespeeld.

De technische en muzikale kwaliteiten van de uitgenodigde organisten stonden borg voor hoogwaardig orgelspel.

De CD "Haagse Orgelmis" kreeg in verschillende kranten en vakbladen een uiterst lovende pers, waarbij opnieuw de kwaliteiten van het Bätz-orgel werden geroemd.

De serie lunchpauzeconcerten zal in de zomer van 2005 worden voortgezet, de avondconcerten zullen in de een of andere vorm worden gecontinueerd, waarbij de positieve elementen zullen worden meegenomen in de programmering voor het seizoen 2005-2006.

Aart Bergwerff

Orgelcomité Lutherse Kerk

Organist Lutherse Kerk

Inleiding

Over de sociale functie van de Muziek in de Gotische zaal.

De Gotische zaal werd in 1840 naar ontwerp van koning Willem II gebouwd als expositieruimte voor diens schilderijencollectie. In 1842 gaf de koning de orgelmakers Bätz uit Utrecht de opdracht een orgel in de zaal te bouwen. Als koninklijk Paleis was de Gotische zaal gesloten voor publiek.

Dat is nu heel anders. De Raad van State heeft deze unieke ruimte toegankelijk gemaakt. Grote raadszittingen en hoorzittingen vinden er plaats, maar ook jaarlijks een groot aantal concerten. De Stichting Muziek in de Gotische zaal draagt hier zorg voor: het gaat om verschillende activiteiten:

lunchpauzeconcerten, koorconcerten, bijzondere avondconcerten. De Gotische zaal heeft hiermee een belangrijke sociale plaats in het Haagse culturele leven ingenomen. Steeds meer mensen vinden de weg ernaartoe. De bijzondere avondconcerten worden mede onder auspiciën van het Haags Orgel Kontakt gegeven. Ook de overige concerten worden in de jaarfolder van het HOK vermeld.

De pauzeconcerten

De toeloop is constant, variërend tussen de 50 en 100 bezoekers. De toegang is gratis. In 2004 lag het gemiddelde aantal iets hoger dan voorheen. Uit navraag bleek dat het publiek vaker zijn informatie via de Website bemachtigde. De pauzeconcerten vinden plaats op de 2^e en 4^e woensdag van de maanden september tot juni (in goed onderling contact afgewisseld met de Kloosterkerk) Behalve de vaste organist Gert Oost speelden gevorderde orgelleerlingen van verschillende conservatoria onder zijn supervisie en werkten andere jonge musici mee als solist. Dit aspect van de pauzeconcerten – het didactische- dient zeker naast de sociale kant genoemd te worden.

De koorconcerten

Deze worden ingevuld door een speciale werkgroep van Haagse Kamerkoren, tien per jaar, op de derde vrijdag van de maanden september tot juni. Ook voor dit onderdeel van de muziekactiviteiten in de Gotische zaal geldt een stabilisering en een groei. De koren zijn zeer gelukkig met de koninklijke ruimte, steeds meer mensen vinden hun weg naar deze koorevenementen: voor het eerst kan onomwonden gesteld worden dat deze tak van sociale activiteit een begrip geworden is.

De bijzondere avondconcerten

Het predikaat 'bijzonder' is voor 2004 terecht gekozen. Zowel het voorjaarsconcert op 26 maart als het najaarsconcert op 8 maart (de '162^e verjaardag van het orgel') droegen een bijzonder karakter.

Op 26 maart speelde Gert Oost samen met accordeoniste Astrid in 't Veld een programma van "*Tango's en Toccata's*". Astrid in 't Veld is de enige die ooit voor haar spel de Prix d'excellence verwierf, en terecht.

Indrukwekkend was haar vertolking van De Profundis van de Russische componiste Sofia Gubajdulina (1931-). Samen met Gert Oost speelde zij de beroemde Toccata van Bach en uiteraard werken van Astor Piazzolla (1921-1992): Alevare (tango), Poema valseado en Milonga de la Anunciacion. De combinatie orgel-accordeon werkte heel bijzonder. Voor dit concert componeerde Gert Oost een nieuw werk: Toccata, Tango Triste en Fuga Giocoso. De première was zo succesvol dat het HOKbestuur de beide musici uitnodigde het werk tijdens het jaarlijkse Sinterklaasconcert te herhalen. Tango's moeten gedanst worden, en dat werden ze ook. Leden van de Tangogroep El gancho kwamen naar Den Haag en dansten Piazzolla en het nieuwe werk van Oost: een kostelijke vertoning, zeer bijzonder om tango's te zien dansen bij orgelklanken. De publieke opkomst had groter moeten zijn, maar was niet onbevredigend.

Dit laatste gold ook voor het najaarsconcert op 8 oktober dat de titel *Muziek bij een Schilderijen tentoonstelling* droeg. In samenwerking met het Haags Gemeentemuseum werden de wanden van de Gotische zaal gesierd met museale schilderijen uit de 'Haagse School' en een aantal moderne schilderijen uit de gebouwen van de Raad van State. Even kreeg de zaal daarmee zijn oorspronkelijke functie en allure terug. Gert Oost zocht in Haagse archieven naar muziekwerken die als illustratie bij deze schilderijen konden dienen. Violiste

Beverley Lunt, cellist Herre Jan Stegenga en Gert Oost op het Bätz-orgel voerden deze werken uit in trio- en duobezetting of solistisch. Heel bijzonder was ook het improviseren van ieder afzonderlijk én gedrieën. Het publiek vond dit zeer spannend: het zien van een modern schilderij en er getuige van te zijn hoe dit inspireerde tot vaak zeer verrassende klanken. Jammer dat zo iets eenmalig is: deze muziek is verdwenen zodra zij verklonken is. Vanwege het vele voorbereidende werk en het bijzondere karakter werd het concert op 8 maart tweemaal gegeven, als pauzeconcert voor de Raad van State intern en als avondconcert voor een bredere sociale kring: het Haagse publiek. In totaal kwamen er circa 130 mensen kijken en luisteren. Jammer dat het er niet meer waren!

Evaluatie

Deze vraag stelden wij ons ook in het jaarverslag 2003. In vele opzichten was 2004 een geslaagd jaar voor de Muziek in de Gotische zaal, zij het dat ook dit jaar het mobiliseren van de Haagse Pers om een vooraankondiging of een interview voorafgaande aan het concert te plaatsen moeizaam was. Nu we merken dat andere (digitale) media steeds meer werking krijgen zullen we ons als Stichting ons daar meer op richten. Uiteindelijk gaat het toch om die sociale kant: mensen gelukkig te maken met muziek en liefst zoveel mogelijk! Ondersteuning van propaganda voor de concerten vanuit de gemeente juichen we erg toe.

Gert Oost

Stichting Muziek in de Gotische zaal te Den Haag
Organist Gotische Zaal

Inleiding

In het seizoen 2004 organiseerde de Stichting Kunstcentrum Kloosterkerk een tweetal concerten. De programmering was zoals gebruikelijk in de Kloosterkerkserie gericht op twintigste-eeuwse orgelmuziek.

Concert zaterdag 20 november Jan Hage, orgel

Met dit concert werd de serie integrale orgelwerken van de grote 20e-eeuwse componist Olivier Messiaen vervolgd. Jan Hage speelde de monumentale cyclus 'Les corps glorieux' voorafgegaan door 'La Cinquième Trompette' uit de 'Méditations sur l'Apocalyps' van Jean Langlais. Het orgel liet weer horen ook voor deze muziek geschikt te zijn. Met het vorderen van dit Messiaen-project is ook een verheugende toename van het aantal bezoekers merkbaar. Zoals steeds was een uitvoerige schriftelijke toelichting beschikbaar.

Concert zaterdag 6 december Jan Hage, orgel, René Uijlenhoet, live-elektronica

'Orgel en elektronica' was het thema van dit bijzondere concert. Zelden of nooit werd de combinatie orgel en elektronica in Den Haag toegepast. Toch is een aantal belangwekkende werken voor deze combinatie geschreven, waarbij de eigenschappen van de orgelklank en elektronica zeer goed blijken samen te gaan. Werken werden uitgevoerd van René Uijlenhoet, componist en docent elektronische muziek aan het Rotterdams Conservatorium, waarin microfoons door het gehele orgel werden opgehangen ten einde het opgevangen geluid via een door de componist ontworpen computerprogramma live te beïnvloeden, gecombineerd met een gespeelde uitgeschreven orgelpartij. Daarnaast klonk een compositie voor orgel en tape van Jeroen Roffel en enkele orgelsoli van Maurizio Kagel, benevens de twintigste-eeuwse 'klassieker' *Volumina* van György Ligeti waarin het orgel als klankgenerator fungeert. Het publiek kon zich verdiepen in de achtergronden van de verschillende werken middels een bijgeleverde toelichting.

Jan Hage

Artistiek adviseur Stichting Kunstcentrum Kloosterkerk
Organist Kloosterkerk